

Saksframlegg

Saksb: Nanna Egidius

Arkiv: 19/4731-1

Dato:
05.06.2019

Saken behandles slik:

UTVALG	MØTEDATO	UTVALGSSAKNR
Kommunestyret	20.06.2019	KS-/
Formannskapet	18.06.2019	FS-/

UTFYLLENDE KRAV TIL ANSKAFFELSER SOM LILLEHAMMER KOMMUNE GJØR MED HJEMMEL I LOV OM OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Rådmannens innstilling:

Rådmannen legger frem saken med slikt forslag til innstilling:

- Følgende krav i vedlegg 1 innføres for alle kontrakter:
 - Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel/forbud mot kontant betaling
 - Adgang til revisjon
 - Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser
 - Bruk av Fairtradeprodukter
 - Kjøp av produkter og tjenester produsert på jord som Israel okkuperer fra Palestina
- Følgende krav i vedlegg 1 innføres for alle kontrakter der det må antas at det vil bli utbetalt lønn til ansatte:
 - Krav om betaling til bank
 - Krav til lønns- og arbeidsvilkår
- Følgende krav i vedlegg 1 innføres for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019):
 - Krav til Internkontroll - sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)
 - Krav om HMS-kort
 - Pliktig medlemskap i Startbank eller tilvarende leverandørregister
 - Bruk av innleide/arbeidskraft fra bemanningsforetak
 - Bruk av faglærte håndverkere
 - Begrensning i antall ledd underleverandører
 - Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring
 - Krav om tilgang til data fra leverandør

4. Følgende krav i vedlegg 1 innføres for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter (2,0 mill. kroner i 2019).
 - Krav til bruk av lærlinger
5. Vedtakspunktene 1-4 gjelder for anbud som legges ut etter 1.7.2019
6. Rådmann gis fullmakt til å godkjenne avvik fra vedtakspunktene 1-4 i konkrete tilfeller der det er dokumentert et særskilt behov for å fravike disse. Unntaksbestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller.
7. Rådmannen gis fullmakt til å implementere kravene i vedlegg 1 i kommunens regelverk på en hensiktsmessig måte, herunder å vurdere bruk av standardkontrakter, veiledere for leverandører og innkjøpere, samt rutiner for oppfølging og kontroll.
8. Der dette er hensiktsmessig bes rådmannen utarbeide og ta i bruk tildelingskriterier
 - som er basert på livssyklus kostnader (LCC).
 - som gir insentiv for redusert bruk av plast
 - som gir insentiver for reduserte utslipp av klimagasser på bygg- og anleggsplasser
9. Rådmannen bes om å sørge for at innovative anskaffelser/innovasjonspartnerskap blir vurdert i forbindelse med større anskaffelser
10. I den grad de tiltak som er omtalt i vedtaket krever økte administrative ressurser bes rådmannen komme tilbake til dette i forbindelse med budsjett 2020.

Vedlegg:

Vedlegg 1 – Lillehammer kommunes krav til leverandører

Vedlegg 2 – Relevante paragrafer – lov om offentlige anskaffelser med forskrifter

Sammendrag:

I denne saken anbefaler rådmannen at kommunestyret vedtar utfyllende regler for hvilke krav Lillehammer kommune skal stille i forbindelse med anskaffelser som kommer inn under lov om offentlige anskaffelser, og som det er hjemmel for i lovens § 5 (Miljø, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn), § 6 (lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter) og § 7 (krav om bruk av lærlinger). Det er ikke gjennomført en tilsvarende konkretisering når det gjelder § 7a, som omhandler anskaffelser av helse- og sosialtjenester (som sykehjemsplasser og hjemmetjenester), fordi dette er tjenester som Lillehammer kommune i all hovedsak produserer selv.

Bakgrunn:

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for opp under 500 mrd. kroner årlig. Dette gjør det offentlige, herunder kommunene, til en betydelig og i noen tilfeller dominerende innkjøpsaktør i mange markeder. Det vil derfor ha stor betydning for markedene hvordan det offentlige opptrer som innkjøper gjennom de forhold som vektlegges i innkjøpene. Samtidig har det offentlige et særlig ansvar for å ivareta samfunnshensyn, og det har stor innkjøpsmakt som kan brukes strategisk til å utvide markedet for grønne produkter og tjenester. Ny lov om offentlige anskaffelser ble vedtatt i juni 2016 og iverksatt i løpet av 2017. I loven pålegges kommunene (og andre offentlige innkjøpere) blant annet å:

- innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant (§ 5).
- gjennomføre kontraktene på en måte som fremmer hensyn til miljø, innovasjon, arbeidsforhold og sosiale forhold (§ 5).
- stille krav om begrensninger i antallet ledd i leverandørkjeden ved utførelsen av offentlige kontrakter i bransjer med særlige utfordringer knyttet til arbeidslivskriminalitet (§ 5 og forskrift).
- stille krav til universell utforming i offentlige kontrakter i samsvar med regler som fastsettes i forskrift (§5 og forskrift).
- ta inn klausuler i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter som skal sikre lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende forskrifter om allmenngjorte tariffavtaler eller landsomfattende tariffavtaler for de aktuelle bransjene (§ 6 og forskrift).
- føre tilsyn med at klausulene nevnt i forrige punkt blir overholdt, og å iverksette tiltak overfor leverandøren ved manglende overholdelse av klausulene (§ 6 og forskrift).
- stille krav om at leverandører er tilknyttet en lærlingordning, og at en eller flere lærlinger deltar i arbeidet med gjennomføringen av kontrakten. Kravet gjelder i bransjer hvor departementet i forskrift har definert at det er særlig behov for læreplasser. Kravet skal stå i forhold til kontraktens art og omfang (§7 og forskrift).

I tillegg til å stille absolutte krav til leverandørene kan kommunen utøve sitt samfunnsansvar ved å bruke tildelingskriterier som fremmer ønsket adferd. Eksempler på dette er beregnet utslipp av klimagasser eller mengde plastavfall som innkjøpet genererer. Det må opplyses om hvordan kriteriet skal beregnes, og hvor mye det skal vektas. I anskaffelsesforskriften anbefales det at miljøbegrunnede tildelingskriterier, som hovedregel vektas minimum 30 prosent. Kommunene har også anledning til å bruke livssyklus kostnader som tildelingskriterium i stedet for vanlig pris. Nærmere bestemmelser om dette finnes i anskaffelsesforskriftens § 18-2.

I forbindelse med at Lillehammer kommunestyre behandlet kommunens innkjøpsstrategi i september 2018 (sak 77/2018) ble det gjort vedtak om følgende presiseringer:

- Kommunen skal i relevante kontrakter stille krav om at leverandør er tilknyttet en lærlingeordning, og at minimum 10% av arbeidet med gjennomføringen av kontrakten utføres av lærlinger.
- Kommunen vil stille krav om strategi for å redusere bruk av plast /emballasje i relevante innkjøp.

I kommunestyresak 49/2019, som ble behandlet av formannskapet i mai 2019, ble disse punktene presisert ytterligere:

- Seriøsitetsbestemmelser etter Oslo modellen, herunder krav om bruk av lærlinger.
- Krav til strategi for å redusere bruk av plast /emballasje i relevante innkjøp.
- Krav om nullutslipp på bygge- og anleggsplasser.
- Bruk av innovative anskaffelser.

Fakta:

Det grunnleggende prinsippet i hht. § 3 i anskaffelsesloven er at oppdragsgiveren (kommunen) skal opptre i samsvar med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvnbarhet og forholdsmessighet. Selv om loven i §§ 5-7 pålegger kommunene å stille en rekke samfunns- og miljøkrav, må disse balanseres mot de grunnleggende prinsippene, for eksempel når det gjelder likebehandling. Dette kan gi noen utfordringer, spesielt i mindre kommuner med små leverandører med begrenset kapasitet og kompetanse.

KS, Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening (BNL) og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har samarbeidet om et sett med krav som blant annet Statsbygg har tatt i bruk. Oslo kommune har gått noe lenger i sine krav, blant annet når det gjelder andel lærlinger. De offentlige aktørene som har innført kravene har ansett dem for å være i tråd med anskaffelsesregelverket. Det understrekes at det foreløpig er lite rettspraksis på området. Nedenfor er gjengitt en kort beskrivelse av de aktuelle kravene. Fulltekstversjon er gjengitt i vedlegg 1, som vil danne grunnlag for endelig formulering i kontrakter eller kontraktsvedlegg.

En gjennomgang av hvilke krav som bør knyttes til hvilke kontrakter finnes i vurderingsdelen av saksframlegget.

Det understrekes at flere av kravene allerede praktiseres i Lillehammer kommunes kontrakter.

Forslag til nye kontraktskrav – arbeidsforhold (basert på Oslomodellen)

Krav til Internkontroll - sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Krav som stadfester leverandørens plikt til å ha et internkontrollsystem og at leverandøren kontinuerlig og systematiske arbeider med SHA. Kravet skal også sikre at den enkelte arbeider kan forstå aktuelle krav til SHA.

Leverandøren skal sørge for at arbeidere han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko. Det kreves derfor at leverandørens nøkkelpersoner i prosjektet skal forstå og kunne gjøre seg godt forstått på norsk. Når det gjelder utførende personell, innføres det et krav om at minst én person på hvert arbeidslag kan forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdraget sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk de øvrige på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Krav om HMS-kort

Med tanke på sikkerheten innen bygg- og anleggsbransjen, er det avgjørende at byggherren har oversikt over hvem som til enhver tid er til stede på arbeidsplassen. Dette er ett av formålene bak kravet om HMS-kort (ID-kort) for alle arbeidere. For å øke sikkerheten på arbeidsplassen, hindre misbruk av HMS-kort og få bedre oversikt over hvem som til enhver tid er tilstede på arbeidsplassen, vil kravet til HMS-kort nå bli presisert og strammet inn ved at det innføres et krav om HMS-kort fra første dag på arbeidsplassen

Krav om betaling til bank

Bruk av kontant betaling innen risikoutsatte bransjer kan være et ledd i useriøse leverandørers hvitvasking av penger og unndragelse fra arbeidsgivers plikter. I bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet er det viktig å sikre sporbarhet ved overføring av penger. Lillehammer kommune

vil derfor stille som kontraktskrav at alle lønnsutbetalinger og annen godtgjørelse skal skje til den enkelte arbeiderens bankkonto.

Krav til bruk av lærlinger

Ny lovbestemmelse som hjemler krav om lærlinger trådte i kraft 1. januar 2017. Det er med hjemmel i loven også utarbeidet en ny forskrift om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter. De nye bestemmelsene gir offentlige oppdragsgivere plikt til å stille krav om at leverandører er tilknyttet en lærlingordning og at én eller flere lærlinger benyttes ved utførelsen av kontraktsarbeidet når det foretas anskaffelser på fagområder med behov for læreplasser. Plikten inntreder der kontrakten har en varighet på mer enn 3 måneder og oppdragets verdi overstiger 1,1 millioner kroner for statlige oppdragsgivere og 1,75 millioner kroner for andre offentlige oppdragsgivere. Forskriften stiller også krav om sanksjoner ved brudd på bestemmelsen. Lignende klausuler er allerede innført av Statsbygg og Difi med flere.

Oslo kommune går lengre enn Statsbygg og Difi med flere i kravet om bruk av lærlinger. Statsbygg krever at minimum 5 % av arbeidstidene knyttet til bygg- og anleggsgagnene skal utføres av lærlinger. Difi med flere krever minimum 7 %. Oslo kommune stiller krav om 10 % lærlinger ved utførelse av kontraktsarbeid på fagområder med behov for lærlingplasser. Lillehammer kommune ønsker å legge seg på samme nivå som Oslo kommune.

Lærlingekravet stilles for kontrakter som er av et visst omfang. Bakgrunnen for at kontraktens omfang skal vurderes er at bruk av lærlinger kan være uforholdsmessig strengt for de aller minste kontraktene. Kontraktverdien må være av en størrelse som gjør det økonomisk forsvarlig å ta inn lærlinger. Videre må kontraktens lengde muliggjøre en forsvarlig opplæring av lærlingen. Oslo kommune har lagt innslagspunktet på statlig terskelverdi som er på kr 1,3 mill. kroner i 2019, dette anses riktig ut fra kommunens størrelse sammenlignet med statlige etater, men for Lillehammer er det naturlig å bruke grensen som anbefales for kommuner (2,0 mill. kroner i 2019).

Pliktig medlemskap i Startbank eller tilvarende leverandørregister

Startbank er et frivillig leverandørregister for å fremme seriøsitet i bygge- og anleggsbransjen. Registeret gir oppdragsgiver tilgang til opplysninger om de leverandørene som har fått godkjent medlemskap i registeret. Dette inkluderer blant annet enkel oversikt over selskapsinformasjon, finansiell informasjon, skatte- og avgiftsforhold, sentrale godkjenninger, forsikringer m.m. Tilgang til dette registeret, eller et tilsvarende register, er et viktig verktøy for å forenkle kontraktsoppfølgingsarbeidet til den enkelte virksomhet.

Krav om at leverandøren er tilknyttet Startbank er en del av KFs, Difis, Statsbyggs og Oslo kommunes seriøsitetsbestemmelser.

Adgang til revisjon

At brudd på kontraktskrav får konsekvenser for leverandørene er av avgjørende betydning for å sikre etterlevelse av kontraktskravene. En måte å kontrollere at leverandøren oppfyller sine forpliktelser etter seriøsitetsbestemmelsene, er gjennom revisjoner. Det vil derfor bli tatt inn en bestemmelse som gir oppdragsgiver, eller en eventuell tredjepart kommunen utpeker til å opptre på vegne av seg, rett til innsyn i de opplysningene som er nødvendige for oppfølging og kontroll av kontraktskravene. Retten til innsyn omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende leverandørledd.

Bruk av fast ansatte

Kommunestyret ønsker at Lillehammer kommunes leverandører i størst mulig grad skal benytte seg av fast ansatte. Stor grad av fast ansatte bidrar til ordnede forhold hos arbeidsgiveren, gjør det enklere å ha kontroll med forhold som lønnsutbetalinger og krav til SHA og gir den enkelte arbeider større trygghet i arbeidsforholdet.

En del leverandører har organisert seg slik at de er avhengige av bemanningsbyråer og innleid arbeidskraft for å ha tilstrekkelig kapasitet til å ta på seg nye oppdrag. Dette er en utvikling som har skutt fart de siste årene og som nå er langt mer utbredt enn bare få år tilbake. I en bransje som byggenæringen er det nødvendig med en viss grad av fleksibilitet, da oppdragsmengden varierer og markedet er konjunkturavhengig. På denne bakgrunn kan kravet om en stor andel fast ansatte oppleves som et inngripende krav som innebærer en økt økonomisk risiko for leverandørene.

Bruk av innleide/arbeidskraft fra bemanningsforetak

Fast ansettelse er arbeidsmiljølovens hovedregel. Midlertidig ansettelse og innleie av personell gir mindre grad av trygghet for arbeideren. Lønns- og arbeidsforhold for midlertidig ansatte og vikarer fra bemanningsbyråer er i dag regulert gjennom arbeidsmiljølovgivningen. Bestemmelsene sikrer i stor grad midlertidig ansatte og vikarer de samme rettighetene som fast ansatte. Det er likevel en del utfordringer knyttet til arbeidsforhold uten fast ansettelse. Dette gjelder særlig spørsmålet om lønn mellom oppdragene, helligdagsgodtgjørelser med mer.

Det foreslås også at det skal stilles krav om at leverandøren kan dokumentere at innleid personell/ personell fra bemanningsforetak som leverandøren benytter til å oppfylle kontrakten med kommunen, har arbeidskontrakter som sikrer tarifflønn eller lignende mellom etterfølgende oppdrag - enten oppdragene er for oppdragsgiver eller andre - så lenge kontraktsperioden mellom leverandøren og oppdragsgiver varer.

Bruk av faglærte håndverkere

Det er enighet i markedet om at det å stille krav om faglærte håndverkere både er med på å sikre kvaliteten i arbeidet og å fremme en seriøs bransje. Det å sikre faglig kvalitet på arbeidet, minsker muligheten for å utnytte sårbare arbeidere uten kunnskap om faget eller rettighetene sine som arbeidere. I tillegg kan leverandører med faglærte håndverkere utdanne lærlinger. Bruk av lærlinger krever tilstedeværende faglærte som kan veilede og følge opp lærlingene.

Når det gjelder vurderingen av hvor stor andel faglærte skal utgjøre i utførelsen av kontraktsarbeidet, spiller ulike hensyn inn. På noen fagområder, som innen elektrofaget, er det et lovkrav at personer som utfører arbeid har nødvendig fagutdanning. Samtidig kan deler av en kontrakt være arbeid hvor en fagutdanning ikke er nødvendig og det kan være hensiktsmessig å slippe til personer uten fagutdanning. Når ovennevnte hensyn ses under ett, mener kommunestyret at et krav om minst 50 % faglærte ved utførelse av oppdrag på fagområder kan være et fornuftig krav. Dette sikrer minst én faglært arbeider for hver ufaglærte. Prosentandelen er noe strengere enn den som kreves av øvrige nevnte offentlige aktører.

Begrensning i antall ledd underleverandører

Lov om offentlige anskaffelser og anskaffelsesforskriften pålegger oppdragsgiver å stille krav om at leverandørene kan ha maksimalt to ledd i leverandørkjeden under seg når

leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider eller renholdstjenester. Oslo kommune har gått et skritt videre og krever i utgangspunktet at det bare skal finnes ett ledd under leverandøren.

Kravet kan i midlertid gi noen utfordringer. Det er stor grad av spesialisering innenfor de ulike fagene i en entreprise, og hovedleverandøren har ofte behov for å knytte til seg ulik kompetanse for de enkelte oppdrag. Kravet kan også virke ekskluderende for små og mellomstore bedrifter. Kravet om maksimalt ett ledd underleverandører gir ekstra utfordringer der det mest hensiktsmessige i utgangspunktet er å inngå en totalentreprisekontrakt for å slippe å forholde seg til flere kontrakter.

Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Kommunestyret er opptatt av at alle som utfører kontraktsarbeid for Lillehammer kommune skal ha akseptable lønns- og arbeidsvilkår. Leverandører til kommunen må sørge for at arbeidstakerne har lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som fremgår av tariffavtaler.

Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter får anvendelse på tildeling av tjenestekontrakter og bygge- og anleggskontrakter som overstiger 1,1 million kroner ekskl. mva. for statlige myndigheter og 1,75 millioner kroner ekskl. mva. for andre offentlige oppdragsgivere. For kontraktene som omfattes av forskriften, plikter leverandører og underleverandører å ha lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av arbeidsmiljølovgivning, allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.

Kommunestyret er opptatt av å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet og utvider derfor virkeområdet til kontraktsbestemmelsen, slik at tilsvarende krav som i forskriften gjelder for alle kommunens tjeneste- og bygg og anleggskontrakter uavhengig av bransje og kontraktsum. På arbeidsområder som ikke dekkes av allmenngjøringsforskrifter eller landsdekkende tariffavtaler, skal leverandøren i første omgang se hen til lokale tariffavtaler på samme arbeidsområder og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn de lokale tariffavtalene. Dersom leverandøren ikke kan finne slike lokale avtaler, skal leverandøren se hen til allmenngjorte eller landsdekkende tariffavtaler for lignende arbeidsområder, og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn disse.

Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring

Bygg og anleggsbransjen har høy risiko når det gjelder personskader. Arbeidere som rammes av ulykker på arbeidsplassen vil kunne utsettes for betydelige personlige og økonomiske tap. Det er derfor viktig å sikre at alle arbeiderne er dekket av en ulykkesforsikring. Kommunen er gjort kjent med at manglende forsikring er særlig problem for utenlandske arbeidere. Det er allerede et lovkrav om at alle arbeidere skal være dekket av ulykkesforsikring. Det nye kontraktsvilkåret understreker viktigheten av å ha slik forsikring og krever derfor dokumentasjon av at leverandører oppfyller gjeldende krav for alle arbeidere ved utførelse av kontraktsarbeid for Lillehammer kommune.

Krav om tilgang til data fra leverandør

Leverandøren skal på bygge- og anleggsprosjekter hvor Leverandøren er ansvarlig for adgangskontroll, gi Oppdragsgiver tilgang til den registrerte informasjonen som foreligger i Leverandørens system for registrering. Opplysninger som skal være tilgjengelig er unik

identifisering av hver person som får adgang til byggeplass, inkludert tid for inn- og utregistrering, og øvrig informasjon på HMS-kortet. Dette skal gjøres for Leverandørens regning og risiko.

Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel/forbud mot kontant betaling

Som nevnt ovenfor er manglende sporbarhet på pengetransaksjoner en utfordring i risiko-utsatte bransjer. Ved bruk av kontant betaling øker risikoen for hvitvasking av penger. Kommunestyret kan ikke se at det i dag finnes et saklig behov for kontant betaling innenfor næringsvirksomhet.

Kommunestyret vil derfor innføre en kontraktsbestemmelse som krever at all betaling leverandøren foretar i forbindelse med utførelse av kontraktsarbeid for Lillehammer kommune, skal betales med elektronisk betalingsmiddel.

Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser

I henhold til ny forskrift om offentlige anskaffelser kan kommunen avvise en leverandør som tidligere har begått et vesentlig kontraktsbrudd med en offentlig oppdragsgiver. Avvisningsretten gjelder kun dersom det tidligere kontraktsbruddet har medført heving, erstatning eller lignende sanksjoner overfor leverandøren. Det vil i kommunens kontrakter tas inn en bestemmelse som synliggjør den muligheten oppdragsgiver har til å avvise leverandører i senere konkurranser basert på tidligere kontraktsbrudd fra leverandørens side.

At en leverandør kan avvises som hovedleverandør på ovennevnte grunnlag, kan brukes som saklig grunn til å nekte leverandøren godkjent som underleverandør.

Forslag til nye kontraktskrav – klima og miljø

Som nevnt innledningsvis kan kommunen i tillegg til å stille absolutte krav til leverandørene utøve sitt samfunnsansvar ved å bruke tildelingskriterier som fremmer ønsket adferd. Kommunene har også anledning til å bruke livssyklus kostnader som tildelingskriterium i stedet for vanlig pris. Nærmere bestemmelser om dette finnes i anskaffelsesforskriftens § 18-2.

Forslag til videreføring av eksisterende kontraktskrav

Kjøp av produkter og tjenester produsert på jord som Israel okkuperer fra Palestina

Hver enkelt ansatt i Lillehammer kommune har et selvstendig ansvar for å etterspørre at varer som kjøpes inn ikke er produsert i områder som Israel okkuperer fra Palestina. Kommunestyret vedtok den 27. april 2017 i sak 0035/17 at Lillehammer kommune skal boikotte disse varene.

Lillehammer kommune og selskap eid av Lillehammer kommune skal så langt det er praktisk mulig ikke kjøpe israelske varer som kommer fra okkuperte områder i Palestina. Det skal ikke gis tillatelse til å opprette stands på kommunale tomt/eiendom, for salg og promotering av slike varer.

Ved anskaffelser av varer eller tjenester hvor det kan være en aktuell problemstilling at varen eller tjenesten er produsert på okkupert jord, bla områder i Palestina skal leverandøren fremlegge dokumentasjon på at varen/tjenesten ikke kommer fra okkupert område.

Bruk av Fairtradeprodukter

Lillehammer kommune ble i 2013 Fairtrade kommune nummer 31 i Norge. Fairtrade er verdens største og mest kjente merkeordning for rettferdig handel og Fairtradestandardene sikrer bedre arbeidsforhold handelsbetingelser for bønder og arbeidere i utviklingsland. Fairtrade merking av produkter gjør det mulig for importører og forbrukere å bidra til mer rettferdig handel. Kommunen skal ha fokus på Fairtradmerkede produkter i konkurranser hvor dette er relevant.

Vurdering:

Generelt vil innføring av nye krav til leverandører ramme små leverandører mer enn store. Små leverandører mangler ofte kapasitet til å håndtere og dokumentere formalkrav av noe omfang. Mange av disse virksomhetene har en eller et fåtall ansatte, og ellers svært gjennom-siktige forhold. Lillehammer kommune ønsker ikke å utelukke mindre leverandører og setter derfor terskelverdier for når de ulike kravene skal slå inn som gjør det mulig for mindre leverandører å konkurrere om kommunale kontrakter.

Det er vanskelig å beregne de økonomiske konsekvensene av de nye kravene. Spesielt kravene om henholdsvis bruk av faglærte og fast ansatte, samt vilkårene for innleide fra bemanningsforetak, vil kunne medføre dyrere tilbud i kommunens anskaffelsesprosesser. Det antas også at oppfølging og kontroll knyttet til nye vil kreve økt ressursbruk fra kommunens side. På den annen side vil en konsekvens av nye krav sannsynligvis være at leveransene til kommunen får bedre kvalitet. God kvalitet gir lengre holdbarhet og lavere driftsutgifter. Nye bestemmelsene minsker også risikoen for kriminell virksomhet i tilknytning til kommunens kontrakter, inkludert risikoen for skatteunndragelser.

Krav til Internkontroll - sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Krav om HMS-kort

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Krav om betaling til bank

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter der det må antas at det vil bli utbetalt lønn til ansatte. Kravet om at lønn og godtgjørelser utbetales til ansattes bankkonto er viktig for å bekjempe hvitvasking og arbeidslivskriminalitet. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Krav til bruk av lærlinger

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, slik at minimum 10 % av arbeidede timer innenfor fagområder med behov for læreplaner utføres av lærlinger, for alle kontrakter som omfattes av forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter, har en varighet på mer enn 3 måneder og er over terskelverdien for ikke-statlige myndigheter (2 mill. kroner i 2019).

Oslo kommune har lagt innslagspunktet på terskelverdi for statlige etater (1,3 mill. kroner i 2019). Dette begrunnes med at Oslo kommunes virksomhet i størrelse er mer lik statlige etater enn andre kommuner. For Lillehammer er det naturlig å bruke grensen som anbefales for kommuner i forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter (2,0 mill. kroner i 2019).

Pliktig medlemskap i Startbank eller tilvarende leverandørregister

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Adgang til revisjon

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Bruk av fast ansatte

Kommunestyret ønsker at Lillehammer kommunes leverandører i størst mulig grad skal benytte seg av fast ansatte. Samtidig vil et absolutt krav om at en viss andel av de som arbeider på kontrakten skal ha fast ansettelse i en bestemt stillingsprosent antakeligvis føre til at mange mindre (og lokale) leverandører ikke vil kunne legge inn anbud. Erfaringsvis er mange av de som hentes inn på midlertidig basis fast ansatt andre steder eller driver egen virksomhet. Det innføres derfor ikke noe absolutt krav til fast ansatte.

Bruk av innleide/arbeidskraft fra bemanningsforetak

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Bruk av faglærte håndverkere

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Begrensning i antall ledd underleverandører

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Bestemmelsen forholder seg til det antall ledd (to) som er angitt i anskaffelsesforskriften og gjelder også for bygg- og anleggskontrakter som følger forsyningsforskriften.

Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter der det må antas at det vil bli utbetalt lønn til ansatte. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Krav om tilgang til data fra leverandør

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle bygg- og anleggskontrakter over terskelverdi for ikke-statlige myndigheter i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår (2,0 mill. kroner i 2019).

Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel/forbud mot kontant betaling

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser

Foreslås innført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Kjøp av produkter og tjenester produsert på jord som Israel okkuperer fra Palestina

Foreslås videreført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Bruk av Fairtradeprodukter

Foreslås videreført som beskrevet i vedlegg 1, for alle kontrakter. Kravet anses som lavterskel og lett å oppfylle for alle typer bedrifter.

Nye krav – klima og miljø

Kommunens klimaregnskap viser at utslipp av klimagasser i forbindelse med bygging er en betydelig utfordring for Lillehammer kommune. Plastavfall i forbindelse med innkjøp er et annet område

Rådmannen ønsker derfor å teste ut et tildelingskriterium basert på den mengde plast og emballasje som anskaffelsen vil medføre. Dette kan fordyre kontrakten, men vil sikre at den leverandøren som er best til å redusere plast og emballasje får uttelling sin innsats og gi andre leverandører insentiv til å forbedre seg.

Tilsvarende ønsker rådmannen å teste ut tildelingskriterium basert på utslipp av klimagasser i forbindelse med bygging, og bruk av livssyklus-kostnader som tildelingskriterium framfor pris.

Rådmannen tar sikte på å gjennomføre disse prosessene i løpet av 2020.

Konklusjon:

Rådmannen gis fullmakt til å implementere kravene i vedlegg 1 i kommunens regelverk på en hensiktsmessig måte, herunder å vurdere bruk av standardkontrakter, veiledere for leverandører og innkjøpere, samt rutiner for oppfølging og kontroll.

Lillehammer, 5. juni 2019

Tord Buer Olsen

Nanna Egidius

Rådmann

Strategisjef